

KINDEREN TOEGELATEN

VOOR MIJN MOEDER

Titel: Kinderen toegelaten

Auteur: Monda De Munck

Redactie: Ann Driessen

ISBN: 9789403686998

NUR: 402

Omslag: Daan Martien

Vormgeving: Chris De Hollander

© 2023 Ann Driessen

Niets uit deze publicatie mag zonder schriftelijke toestemming
verveelvoudigd of openbaar gemaakt.

Voor informatie:

boekenvanann@gmail.com

<https://hetproces.jimdofree.com/>

Met dank aan Erna Cooreman voor het tikwerk, Lia Driessen voor de correcties, Daan Martien voor de omslag en Chris De Hollander voor alle steun!

KINDEREN TOEGELATEN

Monda De Munck

Cursiefjes
1955-2000

Ann Driessen

VOORWOORD

Mijn moeder Monda De Munck (1922-2010) schreef tussen 1955 en 2000 cursiefjes voor het tijdschrift 'Het Teken', over haar groot gezin: haar man en acht kinderen, haar hond, haar moeder, schoonvader en al wie in haar leven opduikt. Ze geeft een realistisch humoristisch beeld van het leven van, met en in een groot gezin, met zijn vreugdes en verdrietjes, met zijn lusten en lasten. De minder fraaie en ongelukkige voorvallen en momenten van grootouders en andere familieleden, of die uit dorp en internaat, verzwijgt ze, raakt ze slechts lichtelijk aan of verbloemt ze...

Bepaalde onderwerpen zijn overbelicht: zonen, echtgenoot en hond. Onderbelicht zijn haar verleden en het verleden en het beroepsleven van haar man, de rol van haar schoonouders, de zes jaar internaat van haar dochters, haar liefde voor haar zus en diens kinderen. En vooral: haar eigen schrijven (cursiefjes, boeken, verhalen) en schrijfgebonden activiteiten-engagements (lidmaatschappen, vergaderingen). Door bescheidenheid, uit tijdgebrek, uit respect of voor de bescherming van de privacy?

Het accent ligt op haar gezin. Elk gezinslid komt aan bod met zijn of haar uitspraken, wijsheden, eigenaardigheden, alledaagse en ongewone reacties, deugnieterijen en avonturen. Ze geeft elk kind een 'andere' naam. Zo is bv. mijn tweelingzus Prinses en ik ben Pop, mijn vader Baas. Dan heb je nog Gukkie, Broer, Atee, Janneman, Zusje en Kleintje die ondertussen allemaal 60-plussers zijn.

De bijrollen zijn voor haar moeder, Meetje, die inwoont, en huishond Nonkel Frans die na zijn dood ettelijke vervangers krijgt. Oma en Peter, Tante, Nichtje, Tante-Nonneke, Tant'Hilda, een pater, burens en een reeks inwonende huishulpjes, zoals Appelsien, Filomena, Meenke, Octavie, Jeejee en Liezebetje, passeren de revue. Vriendfotograaf meneer Janssen, meester Swartenbroekx, Moeder-Overste, een Chinese priester, een Ierse lerares en meneer Pastoor spelen een bescheiden rol in haar schrijfsels, net als de huisdokter, postbode, buschauffeur en elektricien. Uit die cursiefjes blijkt ook hoe gastvrij ze was, verdraagzaam (roddelen was niet aan haar besteed), maar ook een huismus, een beetje mensen- en stadschuw.

Ze schrijft vlot en luchtig - en geloof me, een pak vlotter en luchtiger dan haar leven in werkelijkheid was - over wat ze denkt, voelt, ervaart. Meestal humoristisch, soms een tikkeltje kritisch of mijmerend.

Je voelt doorheen haar dagelijkse belevenissen dat ze lacht, zucht, bemiddelt, troost, vergoelijkt, verzoent, zalft, glimlacht en gruwelt. Soms is ze bezorgd, verbouwereerd, verdrietig, maar zelden radeloos. Ze mijmert, droomt, filosofeert. Ze is moedig, optimistisch en verwonderd, maar ze klaagt nooit.

Lees, herken, geniet, zucht of gruwel... van wat mijn mama zag, hoorde, beleefde en onderging, als dochter, als vrouw, als echtgenote, als mama en als oma!

WAAROM?

Waarom dit boek? Waarom heb ik, haar dochter Ann, cursiefjes van mijn moeder willen publiceren, meer dan tien jaar na haar dood? Daar heb ik verschillende redenen voor.

De eerst reden is omdat ze dit boek als auteur verdient.

Mijn moeder, Monda De Munck (1922-2010) groeide op in Sint-Niklaas, verhuisde naar Hasselt om tenslotte in As te leven. Ze schreef romans (o.m. 'Dit is het paradijs', 'Mattie' en 'De vrouwen van Dalvajoës'), jeugd- en kinderboeken (o.m. 'De vijf zonen van Koning Grijsbaard', 'Zilverdingske' en 'Het blanke beest') en verhalen ('De rechtvaardige rechters', 'Marienni' en 'De vrouw met de lamp'). Ze won verschillende literaire prijzen: Vliebergh, Davidsfonds, De Nieuwe Gemeenschap, Thymfonds, Prijs van de 7 Limburgse Mijnen en Internationale Prijs voor korte verhalen.

Zij was lid van de Vereniging van Vlaamse Letterkundigen, van de Vereniging van Limburgse Schrijvers (van 1956 tot 1976 lid en bestuurslid), van het Christelijk Vlaams Kunstenaarsverbond, de Vereniging van Kunstenaars voor de Jeugd, de Vereniging van Schrijvers voor de Jeugd, van 'Vlamingen in de wereld', van de Raad van Beheer van het tijdschrift Schuim en van het Lavki-comité.

Haar literaire productie situeerde zich vooral tussen 1944 en 1954. Na haar huwelijk schreef ze wel enkele boeken en verhalen maar hoofdzakelijk cursiefjes over haar gezin, 45 jaar lang...

Dat ze niet ongemerkt blijft, getuigen de bijdragen over haar. Op de website van DBNL, Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse letteren, geeft de zoektocht naar de naam 'Monda De Munck' niet minder dan 102 resultaten.

Het NBW, Nationaal Biografisch Woordenboek, met biografieën van belangrijke inwoners van België, vermeldt sinds 2018 een bijdrage over haar, geschreven door Magda Michielsens. Zij is moraalwetenschapper en gewezen docent en professor aan de Radboud Universiteit en Universiteit Antwerpen, o.m. in Vrouwenstudies. Ze schreef die bijdrage over mijn moeder in opdracht van de KVAB, Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten.

Michielsens detecteerde in haar romans een aantal leidende ideeën: de liefde voor Limburg, voor de natuur in Limburg, de bossen, het ongerepte, de stilte... en sterke vrouwen. 'Monda de Munck schreef geen feministische verhalen, maar bouwde haar romans wel op rond sterke vrouwen. Haar vrouwen vervullen de typische vrouwenrol: ze zijn 'de vrouw des huizes', denken het eerst aan anderen, worden door iedereen en zeker door man en kinderen vertrouwd, ze troosten en scheppen voor anderen nieuwe mogelijkheden, ze zijn begripvol, zacht en sterk, ze organiseren en gieten hun dromen in redelijke toekomstperspectieven. Ze zijn traditioneel vrouwelijk, maar niet karikaturaal. Ze zijn wijs en breeddenkend. Zij zijn het centrum van het leven van de mensen om hen heen. Aanwezig zijn steeds het christelijk geloof en een sterke humanitaire gedrevenheid', meent Michielsens.

De tweede reden waarom ik dit boek wilde samenstellen en uitgeven is omdat wat mijn moeder schreef nog altijd zo 'actueel' klinkt, al zijn meer dan vijftig jaar voorbij. Wat ze schreef, is nog altijd zo herkenbaar voor ouders en grootouders. Voor wie geen kinderen heeft en voor wie er heeft, voor wie kinderen van anderen ziet, ontmoet of ervoor zorgt...

Emeritus professor Michielsens formuleert het zo: 'Als buitenstaander kan je het niet anders dan betreuren dat na haar huwelijk haar literaire productie zo sterk is gedaald. Ze had zoveel ideeën en was bijzonder taalvaardig. Als men haar nu herleest, merkt men dat vandaag gevoelens anders worden beleefd, dat morele vraagstukken van inhoud zijn veranderd en dat de habitus van mensen is veranderd, maar ook dat Monda De Munck juist die dingen nu begrijpelijk maakt. Haar taal is kristalhelder, vlot, ritmisch en niet verouderd.'

De derde reden voor dit boek is omdat ze een uitzonderlijke sterke vrouw was. Om zulk groot huishouden te beredderen, moet je veel talenten hebben. En die had ze. Mijn moeder was een uitstekende manager: haar acht kinderen hebben overleefd, geleefd en allemaal gestudeerd. De voor- en nadelen van een groot gezin gaat ze meestal uit de weg, maar ik moet toegeven: ik ben blij dat ik niet in haar schoenen moest en moet staan! Ze sprak naar mijn weten wel nooit haar spijt uit dat ze zoveel kinderen had of dat ze niet meer (dan tussendoor) kon schrijven. Haar levensmotto was: eerst mijn gezin... en daarna schrijven, als er tijd over was.

En dat deed ze ook: ze schreef na 1960 nog enkele boeken en verhalen, maar vooral cursiefjes. Mijn moeder was een echte huismus - die veel kaartjes en brieven schreef en hoge telefoonrekeningen kreeg - maar ook een echte duizendpoot, met veelzijdige interesses, een onvermoeibare lees- en nieuwsgierigheid en aandacht voor vele kleine dingen... en vooral voor mensen: man en kinderen, familie, burens, maar ook eenzamen, mindervaliden en voor allen die zich inzetten voor anderen.

Dus daarom dit boek!

Wat was mijn rol? Wat deed ik met en voor haar cursiefjes?

Ik las alle cursiefjes en waar mogelijk verbeterde ik ze en paste ze licht aan: ongewenste, ouderwetse, oubollige en onaanvaardbare woorden of benamingen of zinnen zijn weggelaten... en soms ook niet. Enkele voorbeelden: 'proefwerken', wat toetsen of examens zouden zijn, of camion (vrachtwagen) bleven. Net als een reeks andere woorden uit die tijd. De 'gij' en 'uw' verving ik niet door 'je' en 'jouw' omdat die toen gangbare aansprekingen waren in ons gezin. Het brabbeltaaltje of de kinderlijke taal- en schrijffouten, eigen aan een bepaald kind en een bepaalde leeftijd, bleven. Mijn moeder schakelde in 1969 over naar je en jij. Ze was met haar tijd en taal mee.

Om de leesbaarheid te verhogen, zijn heel wat zinnen met voltooid tegenwoordige of verleden tijd omgezet in een onvoltooid tegenwoordige of verleden tijd. Haar titels zijn in bepaalde gevallen veranderd of ingekort om het zoeken te vergemakkelijken of om het onderwerp van haar column meer in de verf te zetten. Ik elimineerde - naar mijn mening of gevoel - onbelangrijke, overbodige woorden, soms zinnen en ook wel eens een deel of heel cursiefje. Waarom? Om niet in herhaling te vallen, omdat bepaalde columns onvindbaar zijn, of onafgewerkt, weinig zeggend zijn en... omdat het boek te dik zou worden! Ze schreef haar eerste columns in 1955 - voor publicatie in 1956 - en haar laatste in 2000, tien jaar voor haar dood!

Dit boek is dus niet volledig...

1956

WIE WIL EEN BABY?

Op een dag komt de Baas thuis met een ernstige frons in zijn voorhoofd en een ongelukkige blik in zijn ogen. Veel ongelukkiger dan wanneer hij hoopt op een bord macaroni en ontdekt dat de middagpot worteltjes schaft. Ik hoor hem aan Octavie, onze dappere huisgeest, vragen: 'Waar is madam?' Toevallig ben ik dat. Hij beklimt de trappen, nageroepen door een jammerende Gukkie, die absoluut mee naar boven wil, maar de sterke hand van Octavie houdt hem tegen. Zwaar nadenkend verschijnt de Baas in de deuropening, die hij bijna helemaal vult.

'Hallo!' zegt hij. Vermoedelijk zie ik er erg verfrommeld uit: het middagmaal van de tweeling, toen een maand of vijf zes, is telkens een soort slagveld. Dus glimlacht de Baas en geeft mij een zoen. Vervolgens wordt hij terug neerslachtig.

Ik geef Pop een lepel fijngemaakte aardappelen en dirigeer vervolgens de lepel in de richting van Prinses. Intussen stopt Pop vlijtig haar duimpje in haar vol mondje en draait die daar vrolijk in rond. De aardappel spat over haar snuitje tot in haar haar. Prinses vindt die voorstelling zo plezierig dat ze kraait van pret. Ook bij haar spat de aardappel tot tegen haar oortjes. Dan krijgen ze hun papa in de gaten en jubelen.

'Ze zijn lief,' zegt hun papa vertederd. Ik kijk naar hem op. Er is iets... Er is inderdaad iets. 'Ik moest toevallig in Gellik zijn,' zegt hij en zucht. 'Ik heb de weesjes en de verlaten kleintjes mogen zien. Er zijn ook zwartjes... Triestig...'

Hij tikt Prinses tegen het bolle snoetje en draait een krul van Pop rond zijn vinger. 'Ze zijn ook lief, die zwartjes. Ze hebben krulhaar... maar geen vader. Vermoedelijk zijn de moeders verdwenen of dood. Ze hebben de zusters, verder is er niemand die speciaal van hen houdt. Bijna had ik zo'n kleintje meegebracht. Maar Gukkie kan nog niet behoorlijk lopen, en Pop en Prinses zijn nog zo bitter klein...'

'Misschien later,' zeg ik hoopvol, terwijl ik de aardappelmoes uit Pops krullen vis. Prinses speelt zielsgelukkig met de lepel. Het is niet de eerste maal dat de ene of de andere dit onderwerp op het tapijt brengt.

Toen we zes weken getrouwd waren, twijfelden we aan de komst van een nageslacht. We dachten ernstig aan het adopteren van een

verlaten baby. Wie kon toen vermoeden, dat we drie jaar later vier baby's zouden hebben?

Een zwartje... Hoe zou het opgroeien zijn samen met Gukkie, Pop en Prinses? En, als het groot was, een jongen, een man en Prinses liefhebben? Ging ik mijn kleine dochter geven aan een zwarte jongen? Eerst gruwelde ik van het idee alleen... 'Gij zult Uw naaste liefhebben...' Ja, dat zei de Heer. 'Gij zult Uw naaste liefhebben gelijk U zelve...' Dat was één. Een kleine zwarte jongen opnemen in ons huis, maar een begrenzing stellen in ons hart, dat hield tenslotte ook geen steek. Dat was twee. En dan waren daar de woorden van Pater Emiel Janssens, S.J.: 'Het is soms nodig over dingen, die we verschrikkelijk vinden, heen te stappen. Het is de prijs van ons geluk...' Ik gruwel niet meer van het idee, Prinses haar handje mogelijk ooit in de donkere hand te leggen van een fatsoenlijke jongeman. Die kon het toch ook niet verhelpen dat zijn vader een zwarte portier was van een nachtclub in Brussel en zijn moeder een doodgewoon Belgisch meisje. Waren Pop en Prinses maar gauw een beetje groter...

Pop en Prinses worden een beetje groter, maar weer is de ooievaar op weg. Hij brengt een nieuw broertje. Gisteren zei een dame terloops: 'Ja, de baby is naar het weeshuis. De moeder is gestorven, de vader is weg, en niemand wil van het kindje weten. De Baas en ik, wij keken naar elkaar. Een moederloze baby. Een verdwenen vader. Het kindje dat nu glimlachen moet, de eerste maal, naar vreemde ogen...

's Avonds zegt de Baas, verdrietig: 'Spijtig dat Broertje nog maar zes weken oud is.'

Zou iemand erop letten of het kindje niet te dicht bij een venster ligt? De nachten zijn zo koud. Er komt toch altijd tocht door de reten. Vermoedelijk zullen we ons leven niet eindigen zonder enkele pleegkinderen...

NONKEL FRANS

Vanmiddag ligt een wollig, pluizig en harig deken zichtbaar - met een forse zwaai uit de zitkamer geworpen - midden in de hal. Met andere woorden: Nonkel Frans is met sterke hand uit de woonkamer verwijderd. Om deze handeling kracht bij te zetten onderlijnt de Baas nog met verheffing van stem: 'Als ik dat deken nog eens tegenkom, dan!' Het niet afmaken van de zin laat het veld open voor de gruwelijkste mogelijkheden.

Nochtans, doorgaans is de Baas niet bloeddorstig. Hij wordt het slechts als hij de hamer niet dadelijk vindt - omdat hij die zelf de laatste maal vergat op te bergen -, er een knoopje afspringt van zijn overhemd, of, o wanhoop, zij, die zijn zorgen deelt - dat ben ik - zes minuten in een winkel blijft in plaats van de toegestane vier. Maar nu, met het deken van Nonkel Frans, is het menens.

Ik capituleer. Nonkel Frans kwispelstaart verzoenend en trekt zich terug naar zijn ligplaats in de keuken. Hij is een klein, wit foxhondje en voor mij een levende waarschuwing: zweer niets, weet nooit te absoluut, veroordeel niemand, koester geen antipathie vooraleer je weet waar het om gaat. Ik heb een bloedhekel aan honden. Rechthout gezegd: ik ben er bang voor. Slechts onder invloed van verontwaardiging of woede begint mijn dapperheid ruggengraat te krijgen. Een hond, die de baby zou bijten, zou ik waarschijnlijk met blote hand de keel toeknijpen. Normaal ga ik die viervoeters eerbiedig uit de weg.

Nonkel Frans, die de Baas jaren geleden vond op een mestvaalt en met de papfles grootbracht, was zijn kleine, trouwe gezelschap in zijn vrijgezellenleven. Hij deelde met hem zijn koekjes, zijn zwerftochten en zetel. Het is een deel van zijn bruidsschat.

Hij kent mijn afkeer voor honden. Rond de tijd dat we gingen trouwen zei hij voorzichtig: 'Ik heb een hondeke.' Daarna bracht hij een bos rode anjers en zei, nog voorzichtiger: 'Ik kan toch dat hondeke niet thuislaten als we trouwen.'

Ten slotte bracht hij het hondje mee. Ik kijk naar Nonkel Frans. Nonkel Frans kijkt naar mij. De Baas trekt zich haastig terug, na een vlug gemompeld: 'Ge moet er nu en dan iets tegen zeggen.' Ik heb nog nooit met een hond gepraat en informeer vijf minuten later plichtbewust en beleefd: 'Hoe gaat het, Nonkel Frans?' Nonkel Frans zucht. Hij is onze keuken nog niet gewend. Als ik het vlees braad, staat hij plots naast mij op zijn achterste pootjes, snuitje in de lucht.

Zijn onderdanigheid roert mij. Zo, stukje na stukje, verovert Nonkel Frans de vesting, om mij ten slotte overal te volgen. Hij bekijkt mij zo verliefd dat mijn schoonmama vreest, als de eerste baby zou komen, dat die een hondensnuitje heeft.

Wat helemaal niet het geval is: Gukkie, onze kleine zoon, is een heel fatsoenlijke peuter en noch de tweeling, noch zes baby's na hen gelijken op Nonkel Frans. In zekere zin is Nonkel Frans onze oudste zoon. Het is toch iemand buiten ons beiden die eten en drinken moet.

'Hij zal jaloers zijn op de kleintjes,' vreest men. Toch niet. Telkens ik met een klein, donzig pakje uit het moederhuis kom, begroet Nonkel Frans ons opgetogen. Tot het pakje iets geworden is dat kan grijpen en staan, volgt hij elke voeding en verzorging met aandacht en toewijding. Nadien wordt zijn genegenheid voor de kleintjes voorzigtiger en zoekt hij dikwijls dekking voor de vlugge handjes en wilde voetjes van de welpen, bij voorkeur in de zitkamer.

Helaas, al te dikwijls krabbelt hij zijn deken tot in het midden van het tapijt net als de Baas met bezoek binnenkomt. Mijn bewering: 'Een vrouw moet zorgen dat iedereen, die in haar huis woont, zo gelukkig mogelijk is,' stuit af op zijn: 'Op wat trekt dat?' Hij heeft gelijk. Vanavond, nadat de kleintjes in bed zijn en de baby verzorgd is, gaan we samen naar de huiskamer, Nonkel Frans en ik. Hij vleit zich kalm neer op het tapijt, zonder deken. Zo gaat het ook.

DE HEILIGE GEEST

Het is tamelijk eenvoudig, de drie kleine welpen zitten op een rijtje op de bank. Gukkie kruipt er trouwens zelf al op. Nu ze daar zitten, verwachten ze dat er snel iets gebeurt. Anders zorgen ze zelf voor de nodige gebeurtenissen. Die zijn niet altijd ontdaan van wiebelende bloempotten en afglijdende tafelkleden. Drie paar grote blauwe ogen. Drie glunderende snuitjes.

‘Ge moet leren een kruisje maken,’ zegt hun mama. De tweeling weet al waarover het gaat. Gukkie, als oudste, weet het al lang, maar dat het werkelijk en echt en overdacht zou aangeleerd worden, dát is wat anders. Tot nog toe blijkt hun omgeving tevreden als ze min of meer naar vliegen slaan.

Pop en Prinses zijn bijna twee jaar en er moet dus gestart met ernstiger godsdienstige praktijken dan dada wuiven naar de Lieve-Vrouwkens onderweg, op knietjes neerploffen, handjes bijeen persen en de wereld verkondigen: ‘Poppie bidt, mama! Poppie bidt.’

Ze duwen elkaar met de elleboogjes, stompen in de dikke buikjes, roffelen met de laarsjes tegen de bank. ‘In de naam van de Vader...’ begint hun mama streng. Eensgezind gaan drie pollekens - hoe is ‘t mogelijk, werkelijk de rechtse - naar omhoog. Hun voorhoofdje blijkt wel door te lopen tot in hun krullen, maar, alles bij elkaar, zal de Vader wel tevreden zijn.

‘In de Vader...’ kraaien ze opgewekt. ‘En de Zoon...’ vervolgt hun mama. ‘Fogelke!’ jubelt Prinses ineens. ‘Fogelke! Kaïk, mama! Fogelke!’ Haar garnalenvingertje priemt in de richting van de straat. Daar wipt werkelijk een vogeltje op en over de telefoondraden. Meteen zitten ze alle drie op minder dan een ademtocht op de knietjes, neusjes tegen de ruit. De geraniums kreunen en zuchten.

‘Geen fogelke. Een muske,’ leert Gukkie wijs. Hij onderzoekt de straat: ‘Wat ne dikke auto! Kijk!’ Groot, dik en zwaar wordt lange tijd omschreven als ‘dik’ alleen. Nu is zwaar al een apart begrip. Klein ook. Als hij vindt dat we te veel van hem vergen, protesteert hij, met heilige verontwaardiging op zijn cherubijngezichtje: ‘Gukkie is nog te klein!’

‘Zitten!’ bliksemt hun mama. ‘En de Zoon...’ De situatie wordt ingewikkeld. De Zoon wordt gelogeerd links, rechtsboven, tot ze eindelijk hun buikje ontdekken. ‘En de Zoon...’ murmelt Pop. Ineens klaart ze op en roept triomfantelijk, terwijl ze met hernieuwde ijver op haar buikje duwt: ‘Peut-peut... Peut-peut...’

Dit is voor onze kleine larven de omschrijving van het gaatje in het buikje.

‘Wat gaat Jezuke zeggen als ge geen kruiske maken wil?’ Ze binden dadelijk in, kijken deemoedig, net als Nonkel Frans, ons foxhondje, als hij terugkomt van een wegloperij naar het hondje van de mensen wat verder in de straat.

‘Stoute mensen hebben Jezuke pijn gedaan...’ herinnert Gukkie zich somber. Gukkie kon nog niet lopen toen hij overal ijverig naar Jezuke zocht. Hij zei toen, helaas, ‘Schetekes’ een naam die oningewijden lichtelijk verbijsterde. Die naam sloeg zowel op Lieve-Vrouwkes als op Jezukes. De trots op onze stamhouder kreeg een deukje toen wij ontdekten dat hij bij de zaligen en heiligen ook het Venusbeeldje rekende van de hal, en het zwarte kopje dat Tante Nonneke uit Congo cadeau deed.

‘En de Heilige Geest...’ De arme Heilige Geest fladdert over hun buikje, naar hun rugje, hun hoofdje tot Hij eindelijk zijn plaats zal gaan vinden. ‘Zal...’ want plots horen ze een auto stoppen. ‘Amen... Weesgegroet Maria!’ roept Gukkie triomfantelijk. ‘Daar is papa!’ Zijn zusjes tuimelen opgewekt holderdebolder van de bank. De voortstormende horde is niet te keren...

’s Avonds, boven bij het wijwatervat, is Gukkie bereid een kruisje te maken. ‘Wacht even, mama...’ Weer duikt zijn pollenhandje in het groot wijwatervat. Zijn vingertjes betasten hier en daar zijn gezichtje. Hij doet het ernstig. ‘Poederen...’ verduidelijkt hij. Arme nonnetjes die hem volgend jaar in de kleuterschool krijgen...

Een bedelares staat aan de deur met een bleek meisje van een jaar of zes aan de hand. Stralend geeft Gukkie zijn rood rubberen clowntje aan het plots ophelderend meisje. Hij blijft stralen, zelfs als het meisje het clowntje verrukt tegen haar hartje klemt en hij merkt dat hij het onherroepelijk kwijt is. Misschien vindt de Heilige Geest het niet zo erg dat Hij moeilijk een vaste plaats krijgt op Gukkies schoudertje...

HET MYSTERIE

Pop en Prinses, een ijverige tweeling van nog geen twee jaar, zijn totaal verslonden in hun spannende bezigheid: geraniums overpotten in kleine asbakjes. De vensterbank, de zitbank, de tafel en de vloer vertonen slijkerige sporen van hun activiteit. Gukkie, heen en weer geslingerd tussen jaloersheid en angst, kruipt onder de tafel. Nu en dan staakt hij zijn bezigheid 'de tafel maken' - waardoor de onderkant van de tafel het hard te verduren heeft - om zijn zusjes toe te roepen, met al de superioriteit van zijn tien-maanden-ouder-zijn: 'Oei oei, wat gaat mama kaat zijn!'

Als zij voor de eerste maal hun ouders zien in zwarte rouwkleren, maakt dat geen indruk op hen. Ze zeggen bewonderend: 'Papa sjiek... Mama scho kleteke aan...' meteen daarna is hun aandacht al afgeleid. 'Hoor! Broerke schreit!'

Gukkie mag mee naar boven, kijken of de baby de lakens over zijn oogjes spartelde en daardoor protesteert. Als Gukkie zich optrekt aan de grote wieg, is baby alweer vergeten waarvoor hij huilde. Hij zuigt hardop en zielsgelukkig aan zijn wijsvingertje. Voor de zoveelste maal sust Gukkie op grote-mensen-manier: 'Wat is er, manneke?' Maar onvermijdelijk glijdt het tweede woord uit en kweelt hij troostend: 'Wat ist er, manneke?' De baby negeert hem en gebelgd kijkt hij uit naar andere activiteiten. Iets op de toilettafel schittert in het zonnelicht. Een fijn-bewerkt zakuurwerk. 'Dat mag mama daar niet leggen,' protesteert Gukkie heftig. 'Da's van Bonpa', hij weet het. Ontelbare keren heeft hij het tiktakken mogen beluisteren. 'Bonpa is weg,' zegt zijn mama zacht. 'Ha... Ja... Met de auto...' Dat herinnert Gukkie zich nog. Van de allerlaatste maal dat Bonpapa op bezoek kwam... Ineens verheldert zijn gezichtje: 'Bonpa komt terug, mama...' Daar is hij zeker van.

Zijn kleine wereld is uitsluitend opgebouwd uit mensen die blijven. Soms gaan ze een poosje weg met de fiets, de bus of de auto, maar ze komen altijd terug. 'Bonpa komt terug, mama,' zegt hij, overtuigd. De dikke baby kraait in zijn wieg. Zou hij ooit denken aan die levendige, grijze, kleine heer, die aan de kliniek ontsnapte en naar het moederhuis strompelde, omdat hij beslist de nieuwe kleinzoon wilde zien... die hij, de dag voor hij stierf, naast zich op bed wilde en gelukkig-bewonderend zei: 'Wat een gezonde dikkerd!'

De baby bekijkt innig-voldaan zijn garnalenvingertjes.

Dat hij terzelfdertijd moedertranen en moedermelk dronk, heeft hem blijkbaar niet gehinderd. Hij ziet er gelukkig uit. Misschien omdat het leven zo gemaakt is.

‘Bonpa komt terug,’ besluit Gukkie. Tenslotte zou het niemand verwonderen dat hij terugkwam. De kinderen zouden zeggen: ‘Hallo papa!’ en de kleinkinderen zouden naar hem toestuiven om het eerst op zijn knie te mogen zitten. In de stad zouden ze glimlachend knikken: ‘Van hem hadden we niet anders verwacht...’

Hij zou belangstellend informeren naar de zaken van zoons en schoonzons, levendig en rumoerig door het huis lopen en heel hard in zijn handen wrijven van genoegen. Hij zou zijn zakuurwerk openklappen en nagaan of alle klokken in huis juist gaan. Hij zou stiekem naar Bonmama kijken of ze haar regiem wel stipt volgde, en voor iedereen het vertrekuur van bus en trein opschrijven. En hij zou weer direct bereid zijn voor elkeen de onaangename karweitjes op te knappen en zich met een vriendelijk woord ruimschoots beloofd voelen. Want zo was Papa... Gukkie zegt: ‘Hij komt terug.’ En uit de mond van de kinderen zullen wij de waarheid vernemen.

BOMEN PLANTEN

In den beginne was er niets. Dat 'niets' moet lang geduurd hebben, want toen het in 'iets' veranderde, zag dat 'iets', de weide die voortaan de onze zou zijn, er nog tamelijk woest uit. Vol bulten en gaten, met madeliefjes die zich haastig verscholen achter spichtig gras en een bergje braamstruiken in de hoek. Werkelijk iets om Mozes jaloers te maken. Maar de honderd meter lange pijpenla was door het lot - verpersoonlijkt door de Baas - aangeduid om te veranderen in hof. Wat de Baas in zijn hoofd heeft, heeft hij niet ergens anders. De weide (Octavie zegt: het land) zou veranderen in een hof.

Zekere zonnige najaarsdag trekt de Baas erheen, beladen met veertien jonge berken, een schop, zijn tweejarige zoon Gukkie en zijn hondje Nonkel Frans. Op het grasveld lost hij de berken. Gukkie, blakend van werklust, zal de scheuten tot bij zijn papa slepen. Met een plechtig gebaar steekt de Baas de eerste schop in de grond. Steekt. Trekt. Trekt nog eens. Krrrrrak doet de steel.

'Grrrrr' zegt de Baas. 'Wablief, papa?' vraagt Gukkie beleefd.

'Niets, ventje,' bromt de papa. 'Kom, we gaan bij de meneer ginder de steel laten maken...'

'Papa kapot gedaan?' kweelt Gukkie. De Baas acht zulke vraag geen antwoord waardig. Met nieuwe steel en met nieuwe ijver hervat hij het werk. Gukkie sjouwt aan de berken. Zijn papa plant.

Aan een kant rijzen zeven stammetjes in de lucht. Zoveel getuigen van het transpireren van de Baas, want kuilen krijgen in de taaie, oude weidegrond is geen pretje.

'Nu naar de andere kant brengen, Gukkie...'

Blij en blozend sjouwt Gukkie aan de berken. Zijn schortje, jekkertje en sokjes zitten dik onder schors. 'Nog ene, papa...'

'Danke, ventje...'

'Nog ne dikke, papa...'

'Nog ene, papa... Schoon hé?'

Gukkie sleurt. Papa plant. Papa plant, plant, plant. Ten slotte rijst hij overeind, telt de berken... Hemel, hoe kan het al een rij zijn van twaalf, als er maar zeven waren?

Gukkie komt net blij aangesleept met een berk die hij ijverig aan de overkant... uittrok. Daar wacht nog een stammetje om ook uitgetrokken te worden.

‘Grrrr’ zegt de Baas. ‘Waarom heb je die boompjes weer uitgetrokken, Gukkie?’

‘Gukkie fel werken,’ zegt zijn kleine zoon voldaan. Gelaten plant de Baas voort. Tegen de logica van kleine kinderen is niets bestand, zelfs niet de verontwaardiging van de Baas, die nochtans van ferm kaliber is. Bovendien heeft de Baas iets als een dronkenschap-voorplanten te pakken. Waarschijnlijk zag hij ergens een haag wuivende, wiegende acacia’s en een zilveren berkenbos, en vertelde iemand hem dat er zo goed geld te verdienen is met canada’s.

Op het slagveld arriveren achtereenvolgens vijftieng Canada’s, duizend acacia’s en tweeduizend berken: allemaal jonge loten, waarvan het de vraag blijft of ze al dan niet schieten zullen. Vervolgens nog enkele appelaars en pruimelaars. De Baas plant. Elk verloren middaguur, elk schemerig avonduur gebruikt hij om te planten. De gebroken schoppenstelen en de blaren op zijn handen zijn niet meer te tellen. Gukkie zei zo dikwijls: ‘Nog ne dikke, papa,’ dat hij ten slotte met overtuiging ‘Nondedikke’ zegt. Uiteindelijk ziet de wei eruit als een plattegrond vol kale takken. En nu wachten op de lente...

De winter komt. Een lange, koude winter. De takkenweide, het aanstaande berkenbos, het aards paradijs in wording, krijgt het hard te verduren onder sneeuw en ijs. Het wordt een late dooi. Het brandend ongeduld van de Baas heeft geen uitwerking op de door en door bevroren grond.

‘Wacht maar op de lente!’ voorspelt hij. ‘Intussen ga ik al zaaien, en sjalotten planten...’

Er komen zakjes meststoffen. En nog stelen. De erwten schieten aan de grond uit. De mollen houden kermis, wroeten hopen en hopen aarde midden het gras omhoog. In die aarde zaait de Baas bloemen, wat een vluggere oplossing blijkt dan op mollenjacht te gaan. De takken wuiven in de koude regen.

‘Wacht maar op de zomer,’ zegt de Baas. ‘Berken zijn altijd laat...’

DE VANDALEN

‘Als gij denkt...’ zegt de Baas wild, ‘dat ik de schade ga betalen die UW kinderen aan andermans auto toebrengen, dan...’. Hij is te verontwaardigd om zijn zin te voltooien. De bureeldeur klapt nijdig achter hem dicht. Huisgeest Octavie vliegt naar het voortuintje, waar de drie welpen proberen te ontdekken wie het felste kan werpen tegen de verlokkelijk rode geparkeerde auto: tweelingmeisjes van twee jaar of Gukkie van drie jaar. Goddank merkte hun papa in zijn opperste toorn niet dat ze hun krachten beproefden op zijn met veel liefde en toewijding geplante bloemenboordje. Octavie stopt de bloemen snel terug in de grond. De heilige beloften van het drietal, zéker niet aan de ‘bjoemekes’ te komen, de plantjes géén pijn te doen, moet het afleggen tegen hun brandend verlangen: zien hoe een bloemetje er aan de onderkant uitziet. Als straf worden ze vroegtijdig verbannen naar de keuken. De Baas hoort hun gestommel via de eetkamer.

‘Wat een kinderen gij hebt, weet ik niet...’ zegt hij bitter. In dergelijke ogenblikken van opperste wanhoop vergeet hij vlug dat, zo hun mama het fototoestel was, hij op zijn minst als fotograaf fungeerde. Normaal is hij tamelijk trots op zijn vier portretjes, doch er zijn grenzen aan het menselijk uithoudingsvermogen.

De tijd heelt alle wonden. Tegen dat de dag leegloopt achter de velden is de gekwelde papa met het leven verzoend. Als Heerneef op bezoek komt stoppen ze eendrachtig een pijp en praten over de mensen en over de wereld. ‘Hoe maken het de kleintjes?’ informeert Heerneef, die ook het peterschap waarneemt over Prinses. Hij spitst de oren. Opgewekte geluiden uit de bovenregionen, die de gelukkige vader ontgaan, bewijzen dat het drietal nog niet slaapt. ‘Ze stellen het opperbest,’ boft hij. ‘Wilt ge uw petekind eens zien?’

Te laat ontvangt hij de waarschuwende blikken op van hun mama. ‘Graag,’ zegt Heerneef. Hij staat recht. Hij kent het huis. Mama gaat hem voor. De Baas sluit de processie. Hij kijkt ongerust. Boven wacht hen het toneel van elke avond: een vloer bezaaid met onderleggers, molton doeken, fragmenten van lakens en slopen. In het eerste bedje ligt Gukkie tegen de wand geperst. Hij weet niet of hij moet toegeven aan blijdschap voor het gezelschap of angst voor de klappen. Pop en Prinses schokten zolang met hun bedje tot ze het bedje van Gukkie enterden en erin overstapten.

Ze reinigden eerst hun eigen bedjes grondig van elke inhoud. Blote matrassen, waarvan de plastieken overtrekken het hard te verduren kregen, gapen de bezoekers aan.

Het is aan de kamer niet te zien, dat twee jonge vrouwen elke dag het ganse huis van zolder tot kelder poetsen. Dreigend stapt de Baas over een stuk van een laken, twee blauwe dekentjes, een spreij, een bruin aapje, de zoom van een nachtkleedje en een onderlegger: 'Als ge nu niet gauw...'

Pop en Prinses gluren als muisjes door hun verwarde krullen. Ze wippen snel over in Pops bedje, dat ze met vereende krachten op springafstand van Gukkies nachtlogies schokten. Met kennersblik meet Prinses de afstand die haar scheidt van haar eigen bedje, merkt dat het met springen niet kán, gaat op de knietjes zitten, neemt de bedrand beet en schokken maar... tot het ouderlijk gezag haar bedje oplicht en met een plof ter bestemming helpt. Naar gewoonte heeft ze zolang met het vingertje aan de dunste plek van haar nachtponnetje gewriemeld, tot het een gaatje werd. En scheuren maar! Haar poging om het nachtponnetje tot de kleinste gemene deler te herleiden, bewerkte dat ze nog twee mouwtjes en een achterstuk draagt. 'Ik heb een elektrisch naaimachine moeten kopen om de boel heel te houden,' zucht de papa.

Terwijl de mama nieuw nachtgoed aanvoert en de bedjes weer opmaakt, troont hij de bezoeker een deur verder. 'Kom liever eens naar de baby kijken. Bijna zes maanden. Zo lief! Het kikkert ne mens op zo een zachtmoedig ventje te zien, na die barbaren hier...'

Ook de baby slaapt nog niet. 'Ta-ta-ta' jubelt hij, als hij zijn papa ziet. Hij stampt nog wat harder met de voetjes als hij al deed. Een blauwogig, stralend Jezuskindje. 'En groot dat hij is...' benadrukt de papa. Als bewijs ontsluit hij de klemmetjes die de deken vasthouden. De deken is meteen roetch naar achter.

'Euh...' grijnst Heerneef. De baby heeft niets meer onder zich. Onderlegger en molton zijn naar het voeteinde verhuisd.

Terwijl Heerneef belangstellend toekijkt, begeeft het laatste stukje van het zeiltje. Rats in twee. Mooi gelijke helften.

'Ta-ta-ta,' zegt de baby verheerlijkt.

'Waart gij dat niet,' denkt Heerneef hardop na, 'die vroeger...'

'Ik geloof dat het morgen gaat regenen,' zegt de Baas.

ZO IS HET LEVEN

Het is een dag tussen lente en zomer. Het licht hangt te dromen tussen de grote dennen die hun nieuwe takkentoppen naar alle kanten uitsteken. De zware stappen van de Baas doen plofplof in het mulle zand. Eerst loopt hij wat onzeker, voorover, als een zeeman die na een oceaanvaart weer vaste grond onder de voeten krijgt. Dan gaat het beter. Hij ruikt de dennen. Nonkel Frans ook. Als een baldadige goudvlieg rakelings langs zijn foxneus scheert, niest hij verontwaardigd. Hoelang is het geleden dat hij nog eens naar de hei mocht? Opgewonden draaft hij naar de voorhoede - de Baas - en naar de achterhoede - de mama van de kinderen van de Baas. Die blaast en puft met tussenpozen: de laatste baby is nog erg recent.

De Baas beklimt de heuvel. Hij gaat niet meer als een zeeman maar als iemand die op de hei geboren is. Halverwege moet hij de achterhoede enteren. Samen bereiken ze de top. De wind zingt door de bossen. Het is als een donkerglanzende zee die beneden wuift en wiegt. Heel ver blinken de zilveren ogen van de vennen. De zon is warm en goed. De vest van de Baas ruikt naar dennen en tabak. Tevreden graaft Nonkel Frans een pijp, enthousiast op zoek naar een denkbeeldig konijn. Dan klinkt, ergens heel ver bij een mijnschacht, een zwak getoet... De tijd is weer om. De tijd die feitelijk niet beschikbaar was, ter ere van het vier jaar getrouwd zijn.

'Eindelijk,' zegt Octavie opgelucht. 'Er zitten klanten in de gang, in de eetkamer, in de huiskamer. Maar de koffietafel is gedekt. Zou meneer niet eerst eten?'

Neen. Geen tijd. Hij verdwijnt in het kantoor. Tussen twee klanten in brengt Octavie hem een kop koffie. Meetje, invalide, moet ook koffie krijgen. De baby begint boven te protesteren met luide kreten. Het is tijd dat de drie anderen naar beneden komen. Ze gebruiken hun middagslaapje om Octavie midden in haar strijk de stuipen op het lijf te jagen: bedjes tot in het midden van de kamer geschokt, zeteltjes binnenboord gehaald; lakens gescheurd, op de vensterbank geklommen. Nu slapen ze vast en kijken verontwaardigd als ze gewekt worden. Sokjes, schoentjes. Weer gaat de bel aan de voordeur. De mama holt. De tweeling maakt van haar afwezigheid gebruik om slaags te geraken over een leeg doosje dat onmogelijk in twee kan verdeeld worden. De bovenverdieping galmt van hun gehuil, waar tussendoor de baby luidkeels aan zijn bestaan herinnert.

De Baas komt beneden aan de trap staan: of we er alstublieft willen aan denken dat er nog mensen zijn en dat iedereen nu maar wachten moet, want dat hij dringend een paar minuten met een klant mee moet. Het geluid van zijn stem doet Pop en Prinses verstarren: ze blijken zich te herinneren dat ze in de voormiddag de knoppen van de margrietten in het voortuintje afrukten en elkaars hoofd met pap begoten.

Gukkie schudt wijs zijn driejarig hoofd: 'Dat mag ge niet doen, skattekens...' Zelf amuseert hij zich kostelijk met de elektrische draad van een staanlamp. Hij wil niet naar beneden voor hij in een rieten zeteltje twee gaatjes vindt waarin hij de stekker kwijt kan. De telefoon rinkelt.

'Mijnheer is weg!' herinnert Octavie, 'Madam moet luisteren...' Ze schiet rakelings Meetje voorbij die de baby op schoot en de fles in de hand krijgt. Na de boterhammen zeilt Octavie met de drie vandalen naar de wei, met de hoop dat ze deze keer eens niét haar sandalen zullen uittrekken en stiekem in het hooi verstoppen.

De Baas is terug. 'Breng eens koffie voor drie. Mensen die van ver komen...' Er is geen koffie meer. Verse koffie zetten. Melk koken voor de baby. Pap voor de drie. 'Is de koffie nog niet klaar?'

Meetje zal intussen de groenten schoonmaken voor de volgende dag. Bel aan de voordeur: prima stukken toiletzeep te koop. Neen. Dank u. Ja, maar... ze moeten het toch uitleggen... Neen, dank u, ben een keer aan de deur bedrogen geweest met boenwas, die schoenblink bleek. En de baby zit alleen in de keuken. Zo gaat het door. Tempo. Tempo. De drie kleine bandieten krijgen hun bad in de witte gootsteen. Het wordt avond.

'Kunt ge nog eten klaarkrijgen voor twee mensen?'

'Zoudt ge zelf niet komen eten?' Meetje werkt zich doorheen een berg verstelwerk. Het wordt nacht.

'Kunt ge die vier kantjes nog even aftikken?'

Het is donker buiten. Nooit waren er zoveel sterren in de lucht. Het ruikt naar hooi en dennen. De Baas is moe. Wij zijn moe.

'Mijn familie is verontwaardigd,' zucht de Baas, 'omdat we niet meer op bezoek komen.' Hij grijnst gemoedelijk: 'We konden nu gaan...' Twaalf moeilijke slagen van de oude hangklok vallen in de nacht. Ook zij schijnt moe.

DE VISSENBAK

Het verlangen naar een vissenbak, een aquarium, een glazen geval gevuld met lauw water, groenachtig licht, bleekgroene planten en veelkleurige warmwatervisjes kiemen al lang in het gemoed van de Baas. Het ouderlijk huis waakt erover dat deze kiemen niet zouden doorschieten, zodat het hunkeren naar een klein aquarium ongevaarlijk sluimert in het binnenste van de Baas... tot ome Jan een vissenbak koopt. Hij heeft een onschadelijk klein glazen bakje, waarin kleine, grijszwarte dingen - guppy's - zich op razendsnelle wijze vermenigvuldigen.

Op een dag, in afwezigheid van de Baas, gaat de telefoon. Ome Jan. 'Zeg, uw man is toch zo gek op visjes. Ik heb juist een massa jongskens. Straks komt een man bij u voorbij. Ik geef hem een bokaal mee met wat visjes. Zie dat ge iets hebt om ze in te doen.' Gedwee tracht ik de Baas te bereiken op de werf: 'Zeg, er komt straks een bokaaltje met wat visjes. Kunt ge niet van ergens een slakom meebrengen om ze in te stoppen?'

De Baas heeft juist verstaan 'dat er vissen komen'. Hopen vissen. Bergen vissen. Dus arriveert hij later met een reuzenaquarium van een meter op zestig centimeter, een paar zakken zand en grillige grote keien die het onderzeese rijk van de visjes zullen uitmaken.

Als hij het intussen aangekomen confituurglas ziet waarin acht petieterige visjes verloren drijven, verduistert zijn voorhoofd. Niet lang. Hij heeft tientallen kennissen die niet beter vragen dan hem rode, blauwe, groene, gele, bruine, gestreepte of gespikkelde visjes cadeau te doen: ze weten er geen blijf meer mee. Het aquarium verhuist naar het kantoor.

'Is dat een baddeke?' kweelt Gukkie. Zijn gezichtje straalt als hij ziet hoe papa er zand instort, en er emmers en emmers water heen sjuowt. Als hij 's avonds naar bed moet, is papa nog aan 't sjuowen. Fantastisch, hoeveel water in zo'n ding gaat.

De volgende dag wordt de Baas gewekt door alarmkreten van Octavie. Het kantoor staat deels onder water: de bak lekt. 'Alle bakken lekken in 't begin,' verklaren zij-die-het-weten-kunnen. 'De mastiek moet tijd hebben om mals te worden en zich te zétten.' Na een periode van dweilen en emmers zet zich de mastiek inderdaad, doch het aquarium heeft veel weg van een doorlopend modderbad uit de tijd van de oude Romeinen. Vissen, keien en waterplanten blijven onzichtbaar.

‘Dat zand moet je dikwijls wassen,’ zeggen zij-die-het-weten-kunnen. ‘En de keien moeten van alle vuil ontdaan zijn.’

Water er weer uit. Visjes zolang in confituurglas. Zand wassen. Keien wassen. Zand terug in de bak. Keien. Water slepen. Nog water slepen. Planten. Visjes er terug in. De volgende dag is het aquarium werkelijk een lust voor het oog. Klar en schoonblinkend. Met acht gelukkige visjes. Als de Baas merkt dat er plots vele kleintjes zijn, zweeft hij naar de hoogste hemel. Om met een plof op de aarde terug te komen als hij na een kwartier merkt dat de ontaarde moeder haar kroost verslond.

‘Ge moet er ne kweekbak bijhebben,’ zeggen zij-die-het-weten-kunnen. Dus komt er een tweede vissenbak. Er komen diverse vissen. Plaatjes. Scalarren. Zeer geleerde namen voor zeer kleine vissen. Als de peuters ’s vrijdags vis krijgen, dan zeggen ze ‘skglaar’ of scalar in plaats van kabeljauw. Een dag of tien gaan ze trouw naar de ‘fiskes’ kijken. Dan wordt het moeilijker. De bakken worden van bleekgroen over donkergroen bruinzwart. ‘Te veel, direct zonlicht,’ zeggen zij-die-het-weten-kunnen.

Met effen gelaat trekt de Baas naar de zitkamer. Het onbesproken domein van zijn gade. Daar staat een piano, daar zijn platen van Mozart en Beethoven, daar staat een naaitafeltje, daar zijn boeken en is er op regelmatige tijdstippen gezellige rommel. Zwaar zinkt de Baas in een van de gemakkelijkste zetels. Hij trekt aan zijn pijp: ‘De vissenbakken hebben te veel licht en in het kantoor is te veel zon.’

‘O ja,’ zegt zijn gade gehoorzaam. ‘Ik geloof, dat ge nog niet alle huishoudgeld van deze maand gekregen hebt,’ zegt de Baas. Hij trekt warempel zijn portefeuille. ‘Hm. De vissenbakken moeten misschien hier komen te staan?’

‘Juist...’ en nu de kogel toch door de kerk is, kan de toren er ook maar aan gaan: ‘En de grote bak zou best op uw naaitafeltje staan...’

Zij-die-het-ondervonden-hebben beweren dat houders van aquariums altijd hun bakken willen zuiver maken als alles juist geboend is en dat er allerlei elektrische draden gespannen worden. Mogelijk is dat wel zo. Maar we mogen toch niet klagen. Tot nog toe heeft de Baas slechts zeven vissenbakken en tweehonderd drieënnegentig visjes.

JEZUKE

Op de een of andere manier is elk kindje dat ter wereld komt een wonder. Het heeft handjes en voetjes, het kan huilen, het heeft haar... Waarom juist heeft het die trekken, die oogjes? Hoe is het mogelijk dat het ademt, dat het lééft? Een nog groter wonder is het eerste kindje. Men is nog niet van zijn scheppingskracht overtuigd. Men is er nog helemaal niet zeker van dat de Heer een nieuw klein wezentje zal willen toestaan, zal willen toevertrouwen aan twee mensen die, amper getrouwd en nog bezig waren elkaar te leren kennen, tien maanden na hun huwelijksdag dat grote wonder zouden ontvangen.

Gukkie... Hoe moeilijk de levenspoorten ook voor hem geopend werden, het derde helemaal niet aan zijn vitaliteit, aan zijn gewicht, aan het trillen van zijn snuitje, aan alles wat hem maakte tot hét wonder, tot het nieuwe zijn van zijn papa.

Nu staat Gukkie, met zijn twee jaar en een half, tegenover het wondervol gebeuren: het Kerstekindeke. Neen, voor Gukkie is dat niet wondervol. Voor Gukkie is het normaal. Jezuke komt, en daar is geen mysterie mee gemoeid. Hij komt, zoals papa terugkomt van het werk, zoals Octavie terugkeert van boodschappen doen. Jezuke komt, want mama zet het stalletje klaar, voorzien van verse papierwol. De schaapjes wachten en papa knoeit met licht voor de kerstboom.

'Allé, papa, Gukkie mag Jezuke straks in 't kribbeke dragen... Is hij nog niet klaar?'

'Vanavond mag dat... als oma er is, en de tantes... En Pop en Prinses mogen bellekes rinkelen...'

'En Broerke?'

'Die is nog te klein, die moet nog in zijn wiegje blijven. Maar die mag ook even naar Jezuke komen kijken straks. Goed?'

Gukkie vindt alles goed. Hij verkeert in feeststemming. Hij kijkt hoe dennengroen en rode strikken tegen muren bevestigd worden, overal. Hij ziet ademloos hoe een smetteloos witte luier bijgehaald wordt om Jezuke in te draaien: een heel klein Jezuke in een grote luier. Ook de tweelingzusjes kraaien van pret als ze, net als Gukkie, een grote witte nachtpon aankrijgen, met daarover een knalrood kamerjasje. Ze moeten min of meer de herdertjes verbeelden.

'Dat gaat slecht aflopen,' zegt Octavie somber, wijs uit ervaring. 'Ge gaat het zien... Als de twee kleintjes de familie in het oog krijgen, lopen ze huilend weg. Zoveel volk ineens zijn ze niet gewend.'

De twee kleintjes beloven echter uit alle macht dat ze niet zullen 'sjeijen', dat ze 'blaaf' zullen zijn. Om hen in de drukte in de buurt van Jezuke te kunnen houden, worden ze met rood lint weerszijden aan Gukkie vastgebonden op redelijke afstand. 'Het zou zonde zijn dat lint over te knippen,' meent Octavie. 'Ik draai het zo dikwijls rond hun lijfjes tot het op is.' Twintig meter rood lint gaat eraan. Het grote ogenblik nadert. De drie peuters schrijden door de hal, Gukkie in het midden: een stralende, kleine, blonde peuter, teder bezorgd met het Jezuke in de pollekes, tegen zijn opgewonden bonzend hartje geklemd. De deur gaat open. Licht en muziek stromen de drie kleintjes tegemoet.

'Stille nacht, heilige nacht... In een stal sluimert zacht...' Grote mensen, die met vochtige oogjes toekijken. Het is te veel voor Pop. Jammerend maakt ze rechtsomkeer, raakt verward in meters rood lint, verstopt zich achter de schort van Octavie die in de coulissen waakt en terzelfder tijd moet belletjes rinkelen, Pop troosten en rood lint ontwarren. Gukkie laat zich niet van de wijs brengen. Zijn geestelijk overwicht op Prinses redt de situatie. Kalm loopt hij met zijn Jezuke het licht en de muziek tegemoet, terwijl hij Prinses aan het rode lint meezeult: alhoewel haar lipjes trillen, loopt ze dociel mee. Wat achter hem met Pop gebeurt, beroert hen niet: het mysterie van de heilige nacht zorgt ervoor, dat het rood lint zich langs Pops kant ontrolt zonder Gukkies tocht te hinderen. Oma, ontroerd, wil Gukkie in de armen nemen. Neen, dat gaat niet. Hij heeft een taak te vervullen. Hij zet zijn tocht verder, naar het stalletje: papa wacht daar om hem te helpen Jezuke in de papierwol te leggen. Zijn grote handen en de knuistjes van Gukkie werken samen om Jezuke een goed plaatsje te bezorgen. De kaarsjes flikkeren.

'Het Jezuskind uit de hemel gedaald...' Gukkies oogjes glanzen in het kaarslicht. Hij jubelt het uit: 'Gukkie heeft Jezuke komen brengen. Gukkie heeft Jezuke komen brengen...' Ja, Gukkie heeft Jezuke op aarde gebracht. Gukkie en z'n broertjes en zusjes over de hele wereld, al die kleintjes met hun blinkende oogjes en blij gezichtjes: in de eenvoud van hun geloof, in de grenzeloosheid van hun vertrouwen, in de overgave van hun liefde. Die liefde, die zo groot is, dat het hart van de vaders en moeders er soms van zou breken.

'Vrede... Vrede... Vrede op aarde aan alle mensen...'

Ja, Heer. Voor alle Gukkies op de wereld, voor hun klare oogjes en hun warme hartjes. Vrede, Kerstkindje, dat vragen wij U. Vrede...

1957

NAAR ZEE

‘Een vliegtuig!’ jubelt Gukkie, zijn vingertjes tegen de ruit priemend. ‘Nog ne vliegtuig ginder!’

‘Windmolens,’ verbetert zijn papa, met een oog naar de kilometerteller die, zelfs op de autosnelweg, niet boven 70 km per uur mag komen. ‘Windmolens’ herhaalt Gukkie gedwee, niet overtuigd: hij komt uit een streek waar die dingen onbekend zijn.

‘Windmolens’ herhaalt de tweeling vanachter in de auto. In hun vreugde ‘mee’ te zijn, zijn ze tot alle mogelijke concessies aan hun papa bereid, broekjes drooghouden en niet schreien inbegrepen. Zij aanvaarden de windmolens en keren terug tot het kietelen en bepotelen van een nichtje, dat voor hun bescherming geënterd werd. ‘Is de zee nog ver?’ informeert Gukkie, ‘Mij wil naar de boten kijken...’

‘Nee. Maar we mogen niet harder rijden, manneke...’ Weerstaand aan de bekoring voegt zijn papa er echter droefgeestig aan toe: ‘En nu er juist geen zwaantjes zijn...’

‘Waar zijn die ganskes, papa?’

‘Ik bedoelde: politiemannen op een moto,’ verduidelijkt de vader. Eindelijk zal de zee er toch zijn: maar niet vooraleer ze Tante Nonneke op passende wijze begroeten en de kelner in een hotel aan het verstand brengen dat het verbijsterend is in een Vlaamse stad, voor Vlaamse centen, wél in het Frans, in het Engels en in het Duits aangesproken te worden, maar niet in ’t Vlaams. Nu, ge zijt in Oostende of ge zijt het niet. De drie bengels kijken vol compassie naar de ‘meneer’ die van alles op tafel zet en niet eens kan antwoorden als ze hem iets liefs vragen. Doch kinderen blijken overal meer logica te bezitten dan veel grote mensen: wanneer het drietal nadien, gelaarsd en gespoord, weer de deur uitbolt, zegt het dochtertje van de hotelhouder, dat eenzaam achterblijft in de hal, hardop en verlangend: ‘Als ik groot ben, ga ik Vlaams leren. Dan kan ik met iedereen spelen...’

Nu naar de zee? Nee, eerst opnieuw naar Tante Nonneke. Hun geduld wordt zwaar op de proef gesteld. Maar als Tante Nonneke meegaat om schelpjes te rapen, is alles opperbest. ‘Fijn, er is vandaag haast geen wind,’ zegt Tante Nonneke opgewekt.

‘Hm’ zegt mama, die naar adem snakt, op de dijk worstelt en de drie pukkies in het oog houdt. Ze waaien bijna weg in hun grijze kapmanteltjes.

Deze winterdag ziet de zee er grijs uit, machtig, een beetje woest. Haar witte schuimkoppen rollen gehaast in de richting van het strand. De koude winterzon trekt nu en dan een streep zilver over het grijs. Er zijn weinig wandelaars.

‘We moeten ons haasten voor de schelpjes,’ waarschuwt Tante Nonneke. ‘Het is vloed.’ Gukkie werpt een achterdochtige blik op de zee, vooraleer hij, de hand van mama stevig in zijn knuistje, de tocht in het vochtige zand waagt. Het is ‘veel water,’ jawel, maar het water van ‘thuis’ is veel veiliger, veel gemoedelijker. Het Albertkanaal blijft stil liggen om naar te kijken, in beken en vijvers kan je lekker steentjes smijten en de vennen in de hei hebben muggen en vogels en ze doen niet boe-boe-oeh lijk die grote, wilde, geweldige zee.

Pop en Prinses blijven dicht bij de rokken van Tante Nonneke. Hun snuitjes piepen angstig uit hun kapjes. Waarom komt die zee toch altijd dichterbij? Waarom beseft ze niet dat het te veel is voor drie landrotjes?

Dan gebeurt het: in haar ijver om schelpjes te helpen rapen, gaat mama wat te dicht bij de zee, Gukkie aan de hand. Een grote golf, ondernemender dan de andere, komt afgerold, en kwatch. Mama heeft Gukkie bij de enkels beet. Ze staan tot over de schoenen in het zilte nat en reppen zich naar een droger plaatsje. Dat vindt Gukkie nog niet veilig genoeg. Gillend klautert hij tot op de onderste stenen van de dijk en foetert, sidderend van verontwaardiging, op ‘de stoute zee’. Als zijn angst gezakt is, kijkt hij verwijtend naar zijn mama: ‘Gij moet beter oppassen...’ zegt hij somber. Dan ziet hij Tante Nonneke nog dicht bij het water, mét zijn twee kleine zusjes: ‘Tante Nonneke, kom hier! Kom hier! De kinnekes gaat nat worden!’

‘Kijk eens hier... Wat mooie schelpjes ik voor u heb...’ tracht Tante Nonneke hem te lokken, om hem over zijn angst heen te helpen. ‘Kom ze maar brengen,’ nodigt Gukkie uit. Hij is maar gerustgesteld wanneer ze weer veilig op de dijk zijn. Vandaar krijgt de zee van hem nog een blik vol minachting cadeau. Met boekjes en poppetjes tovert Tante Nonneke weer een opgetogen glans op de kindersnoetjes. Niettemin, de nieuwverworven schatten dicht tegen zijn lijfje geklemd, stevent Gukkie naar zijn papa en fluistert hem goed hoorbaar toe: ‘We gaan terug naar de auto, papa... We gaan terug naar huis...’

KINDERLOGICA

Meetjes gebit is gebroken, rats in twee. Verbaasd kijkt Gukkie naar Meetje die nu 'geen tandekens' meer heeft. Wanneer zijn mama ook nog, met het oog op de komst van een nieuw kindje, naar de tandarts gaat, stijgt zijn bezorgdheid voelbaar: hij staat herhaalde malen voor de grote spiegel, bestudeert aandachtig zijn driejarig mondje en zegt tegen Pop en Prinses nu en dan: 'Kijk maar, mij heeft geen tandekens meer...'

Gedwee, niet helemaal overtuigd, maar met het nodige meevoelen in hun stemmetje, kwelen de tweelingzusjes: 'Ja, Gukkie...' Wanneer Meetje een nieuw gebit krijgt, zijn de kleuters tevreden. Angstvallig houden ze mama in de gaten: dat mama het huis uit gaat zonder hen, zelfs om naar de kapper of de tandarts te gaan, aanvaarden ze met zichtbare tegenzin. Dat papa weg moet om centen te verdienen en om groenten te kopen, dat klopt: des te uitbundiger begroeten ze zijn thuiskomst. Dat Octavie de kapotte schoentjes naar de schoenlapper brengt en een nieuwe emmer koopt in de winkel, dat is juist: ze zijn erop gebrand om 'mee' te kunnen.

Maar mama moet thuis zijn en onafscheidelijk aan het huis verbonden. Ze moeten haar aanwezigheid weten en voelen. Wanneer de bengels, in een vlaag van plotse woede, - tussen twee en drie is een moeilijke leeftijd, - uitbarsten: 'Stoute mama!' dan is het voldoende om luchtig te zeggen: 'O goed, dan gaat mama maar weg...' en hun woede smelt als sneeuw voor de zon.

De winter duurt lang voor hun rusteloze beentjes. Te lang. Het is winterig. Te koud. Ze zouden meer 'uit' willen dan het weer hun toelaat. Pop vindt de oplossing. Ze dribbelt eerst wat rond Prinses die Nonkel Frans uit zijn zetelt lokt om die zelf in beslag te nemen. Eindelijk lukt het Pop neusje aan neusje te staan met Prinses.

Ze kijkt haar tweelingzus smekend aan: 'Alsjeblief, zeg eens: stoute Pop...', meteen daarna verduidelijkt ze, tevreden: 'Dan gaat Pop weg...' De remedie helpt niet. Goddank dat een grootse kibbelpartij over het bezit van Broertje de aandacht afleidt: 'Broerke is van mij! Van ikke! Van ikke!' De baby laat het niet aan zijn hartje komen. Goedgemutst gaat hij verder met zijn looppark te vernietigen.

'We zullen een nieuw kindje kopen,' belooft mama. Maar de belofte is nog te onwezenlijk om een troost te kunnen zijn.

Als hun belangstelling dreigt naar de spruitjes te gaan, die Meetje schoonmaakt, worden ze haastig met een 'boek' achter tafel geplaat.

Ze 'lezen' enige tijd in diepe stilte het toevallig beschikbare leesmateriaal. Dan wordt de edele drukkunst hun te machtig. 'Kijk!' jubelt Pop. 'Die meneer doet joepsasa!' Ze ziet in een almanak Sint-Franciscus die twee armen omhoogsteekt, naar de vogeltjes. 'Hebbe jij ook meneer die joepsasa doet?' Prinses schudt ontkennend het hoofdje en wijst trots naar het schilderij van Picasso dat haar kunstblad siert: 'Ikke heb lekstokken...' Had Picasso ooit durven dromen, dat een klein meisje verrukt raakt door de gekleurde reproductie van een van zijn werken?

Snel keurt Gukkie Sint-Franciscus en de lekstokken en keert terug naar een diepzinnige beschouwing van gekleurde auto's. In zijn handje klemt hij een beduimeld, nog gevuld doosje snoep uit de sinterklaastijd. Die schat, zorgvuldig verborgen, komt nu en dan tevoorschijn.

'Ze worden slecht, jongen... Eet ze nu maar op...' De zusjes schuiven dadelijk bij.

'Gukkie kijkt verwijtend: 'Neen, dat mág niet...' Geheimzinnig peutert hij het doosje open en laat de inhoud zien. Witroze, platte suikerbolletjes. Hij heeft een blik van een samenzweerder, en fluistert: 'Als Gukkie eens geen tandekens meer heeft, net als Meetje... dan neem ik die... dat zijn allemaal tandekens...'

'Zo gij niet wordt lijk hen,' zei Hij, die hen liefhad...

DE WIEG

Het terloops verkondigde nieuws 'dat papa en mama nog een kindje gaan kopen' is verzonken in de Sinterklaasverwachting. Het is zaterdag. De gemeente laat, in plaats van met paard en kar, de wekelijkse vuilnis met 'een échte camion' ophalen. Gewoonlijk rent de tweeling, al wat hun korte beentjes geven kunnen, naar het raam om 'de meneren van het vuil' en hun vrachtwagen te ontdekken. Nu staat het 'nieuw kindje' absoluut op het voorplan: ze hebben de wieg mogen zien. Gukkie straalt. De vlechtjes van Pop en Prinses schijnen van vreugde omhoog te kruipen. Goddank. Het kindje zal welkom zijn.

'In die wieg heeft ik nog geslapen toen mij klein was,' legt Gukkie bereidwillig uit aan zijn tweelingzusjes. 'En gij ook...'

Beneden slaat Broertje zijn gewone woeste kreten. Hij is gewikkeld in een verbeterde strijd met Nonkel Frans om diens zeteltje.

Gukkie, helemaal niet bezorgd omdat hij als oudste-van-vijf zal moeten fungeren, terwijl hij nog niet helemaal vier jaar is, meet met de ogen de geweldige eikenhouten wieg-van-het-geslacht, met de roze gordijntjes en de satijnen sprei. 'Neem het kindeke maar heel klein, mama. Zo heel klein...' Zijn vrees is gegrond. Hij moest eens wanhopige pogingen om Broertje, zeven maanden oud, te beletten uit de wieg te tuimelen. 'Heel klein,' belooft mama. 'Waar gaat mama het kindeke halen?'

'In het hospitaal...' Fout! Te laat echter de fout ontdekt. Woorden kunnen niet teruggetrokken, want vraagt Gukkie angstig, het kindeke hoort al bij hem, bij allen: 'Heeft het kindeke dan pijn?'

'O neen. Het kindeke komt van Jezuke. Daar heeft niemand pijn.'

Nu zijn ze akkoord. Zelfs zo akkoord, dat bij het ophalen na het middagslaapje de hele slaapkamer bezaaid lijkt met kleine vierkantjes papier: 'We hebben prentjes gemaakt voor het nieuw kindeke!'

Ze beseffen ten slotte toch dat dergelijke prentjesmakerij niet gewenst is. Hun warme hartjes vinden een andere oplossing. Om beurten komen ze hun speelgoed - nieuw en oud - gemengd met het vreemdste assortiment doosjes en potjes, inleveren: voor het nieuwe kindeke'.

Gukkie houdt de situatie bij: hij is nogal voor 'veel', en wanneer hij merkt dat de tweeling iets brengt dat hem ook interesseert, zegt hij gauw: 'Dat kan het kindeke nog niet vasthouden. Gukkie zal dat wel bewaren.'

Het is normaal dat ze na een uur weer komen vragen of ruilen wat ze voor 'het nieuw kindeke' brachten, maar trouw houden ze toch het brengen vol.

Zou het beloofde kindje die sfeer al ondergaan? Zou het iets voelen van dat soms wegdromen van Gukkie, van het strakke kijken van Prinses, van het nadenkend bestuderen van Pop? Misschien zal hier of daar iemand zuchten: 'Verschrikkelijk. Vijf kleine peuters...'

Als je aan Gukkie probeert het verschil uit te leggen tussen een 'madam' en een 'juffrouw' en ge vraagt nadien: 'Is mama een madam?' Dan schudt Gukkie met overtuiging 'Neen'.

'Is mama dan een juffrouw?'

'Neen' met evenveel overtuiging.

'Wat is mama dan?'

'Mama is lief...' zegt Gukkie, half verlegen, half blij terwijl hij zijn gezichtje opheft.

Zou je er dan geen tien willen?

HET MOEDERHUIS

Op een bepaald ogenblik besluit de tijd stil te blijven staan. Vervolgens draait hij verder, maar langzaam, zeer langzaam. Zo langzaam, dat je de hartenklop van de wereld voelt, want al het andere is verdwenen, opgeslorpt door dat trage wentelen van de tijd. Dan, met een schok, staat de tijd niet meer stil. Stemmen. Gezichten. Vier gladde muren komen op je af en schuiven weer weg. Vierkante witte tegels. Hoeveel vrouwenogen zochten op die tegels al of er ergens een uitweg was? Maar dit heeft geen belang meer. God neemt de tijd in Zijn hand. Hij buigt zich over de wereld, en laat een nieuwe kleine mens in Zijn schepping toe.

Een heel klein mensje, met korenblond haar. Een jongetje. Er hangt een speciale geur, warm en fris en intiem terzelfder tijd. Warme kinderlijfjes en zachte vrouwenhanden. Op de vensterbank staan rode cyclamen te branden. Het zevenjarig nichtje heeft de baby lang bekeken. Ten slotte wordt het haar te machtig:

'Tanteke...'

'Ja?'

'Ge hebt toch gezegd dat ge een meisje ging kopen...'

'Ja-a...'

'Geven ze u hier dan niet wat ge vraagt?'

'Och, ge zijt al blij dat ge een kindje hebt. Gelijk wat het is... Vindt ge ook niet?'

De Baas kondigt aan dat hij zondag, met assistentie van Octavie, de hele bende, Broertje inclusief, naar het Moederhuis zal hevelen om de aanwinst te bekijken. Als dan zondag plots in de gang luid geschrei opgaat, bestaat er geen twijfel meer: zoals altijd worstelt Prinses met doodsangst bij het zien van een nonnenkapje. Het is de bende...

Gukkie vormt de voorwacht. Hij komt naar het bed toe, en zegt smekend: 'Mama... kom...'

'Kijk eens wat een mooi kindeke we hebben' sust zijn mama. De Baas commandeert de tweeling: 'Wat zegt gij nu tegen mama?' Ze heffen hun gezichtje op om gekust te worden. Over het snuitje van Prinses bollen dikke tranen. Als de Baas zijn rug gedraaid heeft, zeggen ze dunnetjes: 'Mama... kom...'

Octavie heeft Broertje onder haar hoede. Op zijn dikke waggelbeentjes exploreert hij de kamer, wurmt zijn roze garnalenvingertjes in de luchtgaatjes van de kliniekkasten, en kraait van pret. De Baas overschouwt zijn bende die een aanslag waagt op het fruitkastje.

‘Gukkie is nog geen vier jaar,’ mompelt hij. ‘We zijn nog geen vijf jaar getrouwd... Wat gaat dat geven?’

‘Een voetbalelftal,’ oppert zijn vrouw.

Klein broertje is thuis. De grote wieg van het geslacht ontvangt hem. Door de roze gordijntjes piept zijn botergeel bolletje. De vier, onder bewaking van een nichtje, gaan mee naar de kerk als mama haar kerkgang doet. Nonkel Frans ziet zijn bazin haar mantel aantrekken en vat dat op als een uitnodiging om haar te vergezellen. Hij dartelt mee het kerkplein op. Hij wil mee de kerk in.

‘Buiten blijven!’ schrikt het nichtje. ‘Kaïk,’ jammert Nonkel Frans neerslachtig. Gukkie, Pop en Prinses bemachtigen een stoel achter in de kerk. Het nichtje hijst Broertje op de volgende.

‘Mama!’ brult hij uit alle macht. Het weerkaatst in de lege kerk. De heiligen schoklachen op hun sokkels. Nonkel Frans snuffelt hoorbaar aan de kerkdeur. Mijnheer Pastoor nadert haastig met de brandende kaars. Het vlammetje leidt de aandacht af van de kleine bandieten. Goddank, ze voelen geen opwelling om het uit te blazen. Nu voert Mijnheer Pastoor mama mee. Dat is te sterk.

‘Mama!’ steunt Gukkie.

‘Mama, kom!’ jammeren Pop en Prinses.

‘Mama!’ slaakt Broertje zijn Indianengehuil.

‘Kaïk! Kaïk!’ protesteert Nonkel Frans vanachter de kerkdeur.

‘Ssst...’ doet het nichtje wanhopig.

Mijnheer Pastoor kan moeilijk zijn gezicht in de plooi houden. Hij haast zich naar het altaar van Onze-Lieve-Vrouw, mama aan zijn zijde. Het lijkt of het Lieve Vrouwtje zachtjes glimlacht. Wellicht heeft Ze zich, op een eenzame namiddag, nog nooit zo goed geamuseerd...

DE REIS

Na vier jaar uitstel zegt de Baas dat het ervan komen moet, dat hij overwerkt is, dat hij vijf dagen onbetaald verlof neemt en dat hij met zijn gade op reis wil. Die gade vindt dat natuurlijk direct goed.

De vijfdaagse rit vergt omstandige voorbereidingen. Weken vooraf verzamelde en bestudeerde de Baas landkaarten. Van vrienden en familie krijgt hij interessante reisroutes. Zijn lijst 'aanbevolen hotels' is uitgegroeid tot een boek. Zijn internationaal reispaspoort is klaar. Octavie moet de luierwas laten staan om de auto te poetsen. Als ze de klus heeft geklaard, maakt de Baas haar razend omdat ze alles nog eens moet herdoen. 'Mannen zijn zo,' troost haar madam.

De baby vertrekt met wieg, flesjes en doeken naar Oma. Twee nichtjes zullen de gedunde gelederen van het huis versterken.

'Ik moet een korte broek hebben,' protesteert de Baas. 'Anders kan ik niet op reis.'

Als het vertrekkers slaat, vallen er voorzichtig enkele regendruppen. Van korte broeken wordt niet meer gesproken. IJverig kruipt de Baas achter het stuur, legt de landkaarten op de schoot van zijn gade.

'Wel, waar gaan we nu naartoe?' zegt hij hoopvol.

'Wablijf? Ik dacht dat ge al drie weken...'

'Met denken alleen zijn we niks,' zegt de Baas krachtig, 'Vooruit dan maar...,' hij geeft gas. Hij rijdt. Hij blijft rijden.

De auto is een bliksemsnel fregat geworden, op verovering uit van verborgen bergstromen, geheimzinnige rotspartijen en oude bomen. Het vindt adembenemende plekjes, die zó uit de hand van de Schepper schijnen te komen, en dingen, door mensen gebouwd, die respect afdwingen. De Baas rijdt. Hij is door niets te stuiten dan door tolkantoren en veerponten. Als de dag de eerste tekenen van verzwakking vertoont, besluit hij een hotel te zoeken.

'Nu hebben we die lijst met hotels thuis vergeten,' sakkert de Baas.

'We. Hm.' Doch daar aan mannen diverse dingen toegelaten zijn, die aan vrouwen absoluut verboden zijn, wordt daar niet verder over gerept. Toch, of misschien juist daarom, valt het hotel zeer goed mee.

Op een heidens vroeg uur is de Baas al uit de veren. Hij heeft al een berg beklommen, de omgeving verkend en een kerk bezocht tegen dat de rest van de wereld in de nieuwe dag stapt.

'Gauw vertrekken.' De Baas rijdt. Het fregat beklimt de heuvelen, zakt naar de dalen, zoemt over gladde wegen. De zon schijnt.

De Baas zingt luidkeels liederen die het midden houden tussen een plechtig Te Deum en een Afrosong. De vogels in de romantische appelbomen langs de weg verstommen van verbijstering. Zoals alle mannen verkondigde de Baas bij het vertrek dat hij in geen geval postkaarten naar het vaderland zou sturen en dat souvenir-tjes kopen klinkklare onzin is. Natuurlijk zijn al diverse postkaarten verzonden. Hij heeft ze zelf gepost. De wind zingt door het woud.

‘Nu moeten we ergens een rustig plekje zoeken waar we enkele dagen kunnen blijven, en rusten’. De Heer schiep een overvloed van schilderachtige, vergeten hoekjes: vergeten door de hotelhouders. Tegen de avond ontdekken we een geschikt oord. Wijngaarden, bergen, wouden, zelfs een stadje tussen rivier en bergen.

‘Die berg ginder ga ik morgen beklimmen,’ zegt de Baas enthousiast. Edoch, zodra de nieuwe ochtend gloort, heeft de hunker naar verten hem weer te pakken. Trouw gaat het fregat opnieuw op avontuur.

De Baas is zich plots bewust van zijn verplichtingen als toerist. Daarom wordt het grootste gedeelte van de dag gewijd aan basilieken, musea en grafmonumenten, Romeinse opgravingen en andere dingen die de prestaties van onze verste voorvaders onderlijnen. Vroom genietend loopt hij rond, staat lijdzaam toe dat zijn halve trouwboek verdwijnt om de gewraakte souvenir-tjes te gaan inslaan, op voorwaarde dat ze een short voor hem meebrengt. Rond het uur dat de foto’s van de kleintjes, van ‘thuis’, tevoorschijn komen, verklaart hij - eindelijk - dat de tijd is gekomen om een rustig hotel te zoeken in een rustig hoekje om eindelijk te kunnen rusten. Wat toch het doel was van de reis. Het rustig hotel duikt op in een absoluut rustig oord, omgeven door bergen die de Baas de volgende dag zou beklimmen. Zou. Want bij het krieken van de dag ontwaakt weer zijn belangstelling naar wat achter de horizon liggen zou.

‘Het komt er tenslotte op aan, dat we afwisseling hebben, dat het iets anders is dan wat we andere dagen doen. Op die manier rusten we ook,’ zegt de Baas.

Daarin heeft hij gelijk. Waarom het fregat dan ook besluit op vrij onverwachte wijze in een hooiberg te rijden, weet ik niet. Maar dan blijkt dat de Baas op reis zijn taalkennis aanzienlijk verruimde. Helaas, met allemaal woorden die niet in het woordenboek voorkomen...

DE EERSTE SCHOOLDAG

Gukkie is vier jaar en alles wijst erop dat het ogenblik nadert waarop hij een actief lid van de samenleving zal worden. Het begrip 'school' zal niet langer beperkt blijven tot het zien passeren van andere kindjes met boekentassen en snaterende snoetjes.

'Ik ga naar school,' zegt hij met gloed. 'Ik krijg een tassenboek en een lei, en... en...' Hij vindt dat tassenboek beter klinkt dan boekentas, net zoals Prinses die oordeelt dat er meer klank zit in 'sleepkaatje' dan in 'slaapkleedje.

'Goed,' zegt zijn papa, 'gij moogt naar school, maar dan gaan de zusjes ook mee. Met drie is gezelliger dan alleen...'

Gezellig of niet, het lokt Prinses helemaal niet, hoe plezant Pop het vooruitzicht ook vindt. 'Ik blijf hier' jammert Prinses. 'De tweeling is nog maar drie jaar...' prevelt mama. 'Alle drie of niemand' beslist de Baas krachtig. 'Ge hebt Broertje en de baby nog thuis. Drukte genoeg...'. 'Nie naar school...' kreunt Prinses.

De volgende dagen staan in het teken van 'Als ge braaf zijt, moogt ge naar school.' Op school is er een zandbak, zijn er wagentjes en treintjes... Dan moet ge 's namiddags niet meer naar bed...'

Dat maakt dat Prinses haar protesten niet meer hardop durft formuleren. Aan haar snuitje te zien loopt ze nog niet over van verlangen naar school. Mama tracht te ontdekken waar het schoentje wringt. Nonnetjes-schrik? Als kennismaking zal Octavie na schooltijd eens met de drie bengels in de kleuterklas gaan kijken. Gukkie en Pop komen blakend van geestdrift terug. Prinses met rode oogjes, het mondje vol karamellen en min of meer verzoend, alhoewel nog niet helemaal.

'Ik is nog klein,' zegt ze beslist. 'Ik kan nog niet naar school.'

Het is een feit, dat ze nog hulp nodig heeft op de wc. 'Dat is niet erg,' sust mama. 'In de school zijn kleine wc'tjes en broekjes met knoopjes helpt de juffrouw wel dichtdoen...'

Daarover denkt Prinses hard na. Als de bedelbroeder van Gukkie en Pop verneemt dat ze na de vakantie naar school gaan, en hij zich buigt naar Prinses met een vriendelijk: 'En waar gaat gij heen na de vakantie, kinneke?' Dan kweelt Prinses opgetogen: 'Naar de kleine wc'kes!'

De Baas en Octavie beslissen dat mama boven blijft als het ogenblik is aangebroken van het eerste vertrek van het drietal. Ze verlaten voor de eerste maal het huis onder begeleiding van hun papa.

Om de pil te vergulden, met de auto, al is de school geen tien minuten stappen van huis.

De Baas blijft bevreemdend lang weg. Hij weet toch dat er mensen wachten op hem?

‘Wat betekent dat,’ zegt Octavie ongerust. ‘God weet wat Prinses aan de hand heeft...’

Eindelijk is hij daar, met een geruststellende grijns op het gelaat. ‘Ik... ik heb ze eerst wat rondgereden’ zegt hij verontschuldigend. ‘We zijn hier nog eens voorbijgereden en aan de school heb ik hun eerst de kindjes laten zien. Prinses schreide maar heel even... Het was dadelijk over...’

De eerste dag komen ze thuis met ongeruste gezichtjes, de tweede dag met kapotte knieën, de derde dag met een snotneusje en de vierde dag met de armbandjes die andere kleintjes hen gaven, buiten het weten van hun mama. Waaruit de Baas besluit dat ze werkende leden van de gemeenschap geworden zijn...

HEET

Als de zon hoog in de lucht staat, krijgen de oudste drie van Oma een blauw badpakje. Daarin liggen ze de hele zomerdag te bakken in hun zandbak. Nu en dan stormen ze opgewonden de keuken in, tot grote wanhoop van Octavie omdat ze bergjes ruizelend zand met zich meevoeren.

‘Mama, kijk eens wat een grote muggenbeet!’ ontzet houden ze hun eigen schouderblaadje vast. Een kersverse ontdekking.

‘Dat is geen muggenbeet, hartje. Dat hoort bij uw eigen lijfje. Dat zijn knookjes!’ Ze kijken ongelovig: ‘Zo om af te knabbelen, lijkt kip eten?’

De Baas is het stadium van dergelijke ontdekkingen voorbij. De hitte doet vermoeden dat hij vaag verwant is met waterratten, want hij droomt van zwemmen en water en snakt naar zwemmen en water.

‘Ik vind,’ zegt hij diplomatisch, ‘dat onze kinderen zo vlug, zo vroeg mogelijk moeten kunnen zwemmen...’

‘O ja,’ zegt mama vaag, met een oog op de pap voor de baby, terwijl ze Broertje een nieuw broekje aantrekt.

‘Ik vind,’ zegt de Baas krachtiger, ‘dat we er dadelijk moeten mee beginnen.’

‘O ja,’ zegt mama even vaag. Aangezien zij altijd of een baby verwacht of een baby te verzorgen heeft, krijgt de edele zwemsport haar volledige aandacht niet. Bovendien ligt zij altijd overhoop met de vraag waarom meer zwemmers verdrinken dan niet-zwemmers. Het lijkt dan ook een ingrijpen van de Voorzienigheid als de vriend-fotograaf opduikt. Die heeft dringend foto’s nodig van de drie welpen voor zijn documentatie ‘Ergens aan de waterkant.’

‘Dan gaan we meteen zwemmen,’ triomfeert de Baas. ‘Zomaar heel even... Om vier uur zijn we terug thuis...’

‘Het kan niet langer,’ onderlijnt de vriend. ‘Ik kan niet zo lang blijven. Zo gauw ik mijn foto’s heb, moet ik naar Antwerpen.’

Ze vertrekken met wuivende handjes en glunderende snuitjes.

Het wordt vier uur. Broertje ontwaakt uit zijn middagdutje. Hij is natuurlijk braaf nu er niemand is waarmee hij zijn krachten meten kan. Hij beperkt zijn activiteit tot het lospeuteren van enkele staken uit de tuinwieg van de baby en het vernietigen van een paar bloempotten. Tussendoor jubelt hij enthousiast: ‘Dada papa’ naar elk mannelijk wezen dat het voortuintje voorbijloopt, wat zijn mama niet echt pleziert.